

Vergaderjaar 2015–2016

33 820

Evaluatie Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten 2002

29 362

Modernisering van de overheid

Nr. 6

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 december 2015

Hierbij bied ik u, mede namens de Ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Defensie, de ontwerpselectielijsten aan voor de AIVD en de MIVD¹.

Het betreft:

- 1) De selectielijst voor de archiefbescheiden van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en de nog niet overgedragen archiefbescheiden van zijn voorgangers de Centrale Veiligheidsdienst (CVD) en de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) vanaf 1946.
- 2) De generieke selectielijst voor de archiefbescheiden van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst en taakvoorgangers vanaf 1945.

Wat is een selectielijst?

In een selectielijst is vastgelegd welke categorieën archiefbescheiden van overheidsorganen in aanmerking komen voor blijvende bewaring en welke voor vernietiging op termijn. Met de selectielijst verantwoordt een overheidsorgaan welke archiefstukken op welke gronden bewaard moeten blijven en welke na verloop van welke tijd vernietigd moeten worden. Aan de hand van deze selectielijsten kunnen de archiefvormers – in dit geval de AIVD en de MIVD – de daadwerkelijke selectie ter hand gaan nemen. Zonder vastgestelde selectielijst mag niet worden overgegaan tot vernietiging van archiefbescheiden. Archieven die als blijvend te bewaren zijn aangemerkt worden na verloop van tijd overgebracht naar het Nationaal Archief waar deze ter beschikking aan de burger worden gesteld. Het beschikken over een vastgestelde en actuele selectielijst is een belangrijke voorwaarde voor professioneel en transparant archiefbeheer door de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

De algemene doelstelling bij het selecteren van archiefmateriaal is het veiligstellen van archieven die representatief zijn voor de samenleving of als belangrijk kunnen worden beschouwd als weerspiegeling van activiteiten, gebeurtenissen, personen en organisaties in een bepaalde periode.² In de selectielijst is bepaald welke informatie wordt bewaard om het handelen van een overheidsorganisatie te kunnen verantwoorden en te reconstrueren. Wettelijk kader voor de archiefselectie is het Archiefbesluit.³

De selectiedoelstelling en de waarderings van het archiefmateriaal worden in de selectielijsten uitgewerkt. Hierin worden aan de hand van de werkprocessen van de archiefvormer aan de verschillende categorieën archiefmateriaal de waardering B (bewaren, met nummer selectiecriteria) hetzij V (vernietigen, met vernietigingstermijn in jaren) toegekend.

Werkwijze

Het historisch belang wordt meegewogen in het Strategisch Informatieoverleg, waarin de archiefvormer (als wettelijk zorgdrager), een externe deskundige en de Algemene Rijksarchivaris zitting hebben. De archiefvormers en de Algemene Rijksarchivaris namens de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap stellen de selectielijst vast. In bijzondere gevallen van maatschappelijk of cultureel belang worden specifieke archiefbescheiden, die als categorie in de selectielijst zijn gewaardeerd als te vernietigen, op grond van artikel 5, lid 1e van het Archiefbesluit 1995, alsnog van vernietiging uitgezonderd. Uitzonderingen worden bij de AIVD en de MIVD signaleerd in de interne archiefcommissies en vervolgens in het Strategisch Informatieoverleg vastgesteld.

In juridische zin zijn dit twee verschillende ontwerprijsten, die vanwege de inhoudelijke verwantschap zoveel mogelijk in één procedure behandeld zijn. Conform de kabinetsreactie van 11 maart 2014 op het rapport van de Evaluatiecommissie Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (Wiv) 2002, maken de agenten- en informantendossiers geen deel uit van deze procedure.⁴

Waarom krijgt de Kamer deze selectielijsten onder ogen?

De vaststelling van de selectielijsten van de AIVD, de MIVD en hun rechtsvoorgangers heeft een lange voorgeschiedenis. In 1989 leidde een voornemen tot vernietiging door de toenmalige BVD tot publiek protest vanwege de historische waarde van de archieven. De Commissie voor Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten en later ook de Raad voor Cultuur sloten zich hierbij aan. Dat was aanleiding voor de Minister van BZK om de Kamer toe te zeggen de zogeheten vernietigingslijst eerst aan de Kamer aan te bieden. Die toezegging werd herhaald in 1992 door de toenmalige Minister van WVC en in 1993 sloot de Minister van Defensie zich bij die lijn aan. Het ontbreken van een vastgestelde selectielijst kwam daarna nog verscheidene malen ter sprake, onder meer in het Toezichtrapport van de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) uit 2012 en bij de evaluatie van de Wiv 2002 door de commissie-Dessens en de genoemde kabinetsreactie van 11 maart 2014.

² Kamerstuk 29 362, nr.186.

³ Archiefbesluit 1995, art. 2,1 noemt onder meer de waarde van de archiefbescheiden als bestanddeel van het cultureel erfgoed en het belang van de in de archiefbescheiden voorkomende gegevens voor overheidsorganen, voor recht- of bewijszoekenden en voor historisch onderzoek.

⁴ Kamerstuk 33 820, nr.2.

Hoe verloopt de procedure tot vaststelling?

De Algemene Rijksarchivaris voert deze uit namens de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De ontwerplijsten zijn, conform artikel 4 van het Archiefbesluit, vanaf 1 april 2015 gedurende 6 weken voor een ieder ter inzage gelegd.

Naar aanleiding van de terinzagelegging zijn door een indiener zienswijzen ingediend. Deze zienswijzen gaven geen aanleiding tot inhoudelijke herziening van de waarderingsvoorstellen. Wel hebben deze geleid tot meer uitleg en voorbeelden van historische informatie die vanwege maatschappelijk of cultureel belang alsnog van vernietiging kan worden uitgezonderd.⁵

De procedure is nu zover gevorderd, dat de ontwerpselectielijsten kunnen worden vastgesteld door de verantwoordelijke Ministers van respectievelijk Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Defensie. In overeenstemming met toezeggingen van mijn voorgangers, en recentelijk de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, worden beide ontwerpselectielijsten nu aangeboden aan uw Kamer.

Formele vaststelling geschiedt door ondertekening door de verantwoordelijke bewindslieden. Vervolgens zullen de lijsten worden gepubliceerd via de website van het Nationaal Archief. Na vaststelling van de lijsten staat conform de Algemene wet bestuursrecht beroep open.

Wanneer worden deze ontwerpselectielijsten vastgesteld?

Exacte datum van vaststelling is mede afhankelijk van de behoefte die er bij de Kamer bestaat aan vragen of toelichting. Mijn voornemen is om deze ontwerplijsten na 1 maart 2016 vast te stellen en te publiceren. Verzoek aan uw Kamer is derhalve om, indien genoemde behoefte bestaat, dit tijdig en in ieder geval voor 1 maart 2016 kenbaar te maken.

Samenvatting van deze brief

- Gelet op eerdere toezeggingen worden hierbij de ontwerpselectielijsten voor het archief van de AIVD en de MIVD en taakvoorgangers aan de Kamer aangeboden.
- Deze ontwerplijsten zijn in nauw overleg tussen de AIVD, de MIVD en de Algemene Rijksarchivaris tot stand gekomen.
- Bij de totstandkoming van deze ontwerplijsten is rekening gehouden met de wettelijke vereisten (o.a. belang cultureel erfgoed, belang van recht- of bewijszoekenden en historisch onderzoekers) en de algemene selectiedoelstelling van maatschappelijke representativiteit.
- De totstandkoming van deze selectielijsten biedt een goede basis om de komende jaren tot selectie van het archiefmateriaal over te kunnen gaan, zodat dit archiefmateriaal kan worden overgebracht naar het Nationaal Archief.
- Bij de uitvoering van de selectie zijn de interne archiefcommissies van de diensten betrokken alsmede het Strategisch Informatieoverleg, waarin ook de Algemene Rijksarchivaris zitting heeft.
- Deze werkwijze maakt tevens mogelijk dat archiefbescheiden die in de selectielijsten zijn gewaardeerd als te vernietigen alsnog op nadere gronden worden geselecteerd als te bewaren, bijvoorbeeld vanwege cultureel of maatschappelijk belang.
- Voornemen is om deze ontwerplijsten na 1 maart 2016 vast te stellen.

⁵ Zie selectielijsten, par. 3.4.

- Verzoek aan uw Kamer is om eventuele reacties voor 1 maart 2016 kenbaar te maken.

Deze selectielijsten zullen binnen een periode van 5 jaar na vaststelling door de Algemene Rijksarchivaris en de betrokken diensten worden geëvalueerd.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
M. Bussemaker